

Nr 4.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion ang. skyldigheten att utföra skyddsanordningar vid korsningar mellan stark- och svagströmsledningar, tillhörande olika ägare.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 88, har herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte göra framställning om en skyndsamt utredning angående skyldigheten att utföra skyddsanordningar vid korsningar mellan stark- och svagströmsledningar, tillhörande olika ägare, samt framläggande av förslag till bestämmelser angående berörda parter rättigheter och skyldigheter vid utförande av korsningar mellan stark- och svagströmsledningar, då dessa ledningar tillhöra olika ägare.

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till den likalydande motionen I: 69.

Över motionen har utskottet inhämtat utlåtande från kommerskollegium, telegrafstyrelsen och Sveriges lantbruksförbund.

Kommerskollegium:

Jämlikt 8 § i Kungl. Maj:ts stadga om elektriska starkströmsanläggningar den 5 maj 1939 (SFS nr 200) skola vid framdragande av starkströmsledning så, att den korsar eller på annat sätt kommer i farlig närhet av förut befintlig ledning för svagström, de skyddsåtgärder vidtagas, som föreskrivas av kommerskollegium.

Kollegii säkerhetsföreskrifter för elektriska starkströmsanläggningar den 5 maj 1939, vilka äro utfärdade med stöd av bemyndigande i 1 § av ovannämnda stadga, föreskriva i § 67 bl. a., att friledning för lågspänning inom områden, för vilka finnes stadsplan eller byggnadsplan, skall vara försedd med skyddstrådar. Bestämmelsen gäller, oavsett om svagströmsledningar finnas framdragna vid tidpunkten för lågspänningsledningarnas utförande eller ej, och starkströmsintresset har sålunda i detta fall ålagts att vidtaga och bära kostnaderna för skyddsanordningen även i de fall, då svagströmsledningarna tillkomma sist.

Enligt §§ 68 h och 101 av samma föreskrifter skola vid korsning mellan starkströms- och svagströmsledning särskilda åtgärder vara vidtagna till förekommande av fara på grund av skada på ledare, isolatorer och stolpar. Även dessa senare bestämmelser gälla, oberoende av om starkströmsledningen tillkommit före eller efter svagströmsledningen. Frågan om betalningsskyldigheten för skyddsanordningarna beröres dock ej i kollegii säkerhetsföreskrifter.

I stort sett är sålunda innebörden av gällande föreskrifter den, att stark-

strömsintresset alltid skall tillse, att vid korsning mellan starkströms- och svagströmsledningar erforderliga skyddsåtgärder bli vidtagna. Med de undantag, som ovan nämnts, är starkströmsintresset dock författningsenligt skyldigt att vidkännas kostnaderna för skyddsanordningarnas utförande och underhåll endast i det fall, att starkströmsledningen tillkommit *efter* svagströmsledningen.

Uttryckliga bestämmelser om betalningsskyldigheten för uppsättande och underhåll av skyddsanordning för svagströmsledning, som tillkommit sist, saknas f. n. I princip torde delade meningar dock icke råda om vem som skall bära kostnaden för anskaffning och uppsättning av skyddet; enligt allmänna rättsgrunder torde denna kostnad få bäras av den sist tillkomna ledningens ägare. Olika uppfattningar ha däremot gjort sig gällande i fråga om *underhållsskyldigheten* för skyddsanordning, som föranledes av svagströmslednings framdragande. Frågan kompliceras av att skyddet allt efter förhållandena kan uppsättas antingen på starkströms- eller svagströmsledningen eller fristående från båda; många gånger uppsättes för övrigt ingen särskild skyddsanordning, utan skyddet ligger i själva anordningen av ledningen. Starkströmsledningen kan t. ex. utföras brottsäker med extra stort vertikalavstånd mellan ledningarna eller svagströmsledningen nedläggas som kabel i jorden. Sakkunniga för elektriska kontrollväsendet föreslogo på sin tid i skrivelse till Konungen den 3 juli 1935, att underhållskostnaden alltid skulle bäras av starkströmsintresset. Telegrafstyrelsen torde intaga i huvudsak samma ståndpunkt, dock torde styrelsen själv svara för underhållet av skyddsanordning, som är placerad på svagströmsstolparna, ävensom på svagströmskabel, som nedlägges i jorden vid korsning. Vattenfallsstyrelsen och andra representanter för starkströmsintresset ha å sin sida hävdadt, att underhållet — liksom utförandet — alltid skall bekostas av svagströmsintresset, då detta är sist på platsen.

Genom skrivelse den 14 januari 1944 har Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium att efter samråd med telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de bestämmelser, som anses erforderliga beträffande svagströmsledningars anordnande i förhållande till starkströmsledningar. Tyvärr har ifrågavarande utredningsarbete ännu icke kunnat slutföras, bl. a. enär alla remissyttranden i anledning av promemorian ännu ej inkommit. Avsikten är emellertid, såsom framgår av promemorian, att även de i motionen berörda frågorna skola behandlas. Då utredning sålunda redan pågår i motionens syfte, synes denna ej behöva påkalla någon riksdagens åtgärd.

Telegrafstyrelsen:

Om starkströmsledning framdrages så, att den korsar eller på annat sätt kommer i farlig närhet av förut befintlig ledning för svagström, skola enligt gällande stadga om elektriska starkströmsanläggningar de skyddsåtgärder

gärder vidtagas, som föreskrivas av kommerskollegium, varvid kostnaderna för skyddsanordnings vidtagande och underhåll skola bäras av starkströmsledningens innehavare. Medan i detta fall lagliga bestämmelser av teknisk och ekonomisk art sålunda finnas fastställda, är så ännu ej förhållandet i fråga om svagströmsledning, som tillkommer efter starkströmsledning, varvid korsning eller farlig närhet uppstår. Enär säkerhetssynpunkten givetvis måste tillgodoses, oberoende av prioriteten, har det emellertid ansetts självklart, att erforderliga skyddsanordningar måste uppsättas före eller i omedelbart samband med svagströmsledningens framdragande i dylika fall. Anordningarna ha därvid utförts enligt bestämmelserna i den nämnda stadgan om elektriska starkströmsanläggningar, och kostnaderna ha bestritts av telegrafverket, då det gällt verkets ledningar. I många fall har materielen tillhandahållits av telegrafverket, varvid ersättningen till starkströmsledningsägaren utgjorts av kostnaden för arbetet med skyddsanordningarnas uppsättande. Telegrafverket har ej ansett sig böra betala något för skyddsanordningarnas framtida underhåll, detta i konsekvens med att från verkets sida anspråk ej gjorts på att starkströmsledningsägare skola gälda något för underhåll, då telefonledningar med anledning av starkströmsledningars tillkomst framdragas eller placeras i kabel vid korsningar. Det är att märka, att förkablning medför väsentlig underhållsfördyring på grund av den ökade risken för skador genom induktion från i starkströmsledningar uppträdande jordslutningsströmmar eller genom atmosfäriska överspänningar. Säkringsanordningar anbringas visserligen alltid i kabeländpunkterna för att så långt möjligt skydda kablarna, men några anordningar, som hundraprocentigt skydda kablarna mot alla förekommande överspänningsförlopp, kunna ej åstadkommas med rimliga medel. Efter säkringarnas avsmältning eller förstöring på annat sätt måste utbyte göras, vilket ävenledes medför underhållskostnad.

I övrigt kan anmärkas beträffande den i motionen berörda betalningen av kostnaden för framtida underhåll av skyddsanordningar på starkströmsledningar, att en uppskattning av denna kostnad strängt taget är omöjlig att göra, enär man ej på förhand kan veta, hur länge starkströms- eller svagströmsledningarna komma att finnas kvar vid de olika korsningsplatserna. Kraftledningar kunna borttagas eller få ändrad sträckning och svagströmsblankledningar kunna läggas i kabel efter relativt kort tid vid den fortskridande utvecklingen av riks-, lands- och abonnentledningsnäten.

Telegrafstyrelsen har velat fästa uppmärksamheten på att frågan om skyddsanordningarnas beskaffenhet och kostnaderna för dem har åtskilliga aspekter. Mot fastställande av lämpliga enhetliga bestämmelser är givetvis intet att erinra för telegrafstyrelsens del. Härvid bör enligt telegrafstyrelsens mening bl. a. beaktas, att sedan telegrafverket numera övertagit ombesörjandet av telefonnätets uppbyggnad och underhåll i hela landet,

utgifterna, då det gäller de mera glest befolkade landsdelarna, i regel äro flera gånger större än inkomsterna. Telefonnätets utveckling får väl betraktas som en social åtgärd av stor betydelse, och i betraktande härav synes det knappast vara rimligt, att telegrafverket belastas med extra utgifter utöver de stora anläggnings- och underhållskostnaderna för detta nät.

Sveriges lantbruksförbund:

Förbundet, som inhämtat uttalande från Riksförbundet för elektrifieringen på landsbygden, tillstyrker bifall till motionen och framhåller därvid, att ifrågakarande spörsmål på grund av den stora utbredning, som telefonnätet under senare år erhållit, fått en allt viktigare teknisk och ekonomisk betydelse. Visserligen torde rättsläget beträffande skyldigheten att utföra, bekosta och underhålla ovannämnda skyddsanordningar för visst eller vissa fall kunna klargöras genom ett rättegångsförfarande, men förbundet ville i det sammanhanget starkt understryka vad som framhållits i motionen, nämligen att ett dylikt förfarande skulle komma att åsamka såväl de enskilda som statsverket betydande kostnader. Rättegångsvägen skulle ej heller leda till någon generell lösning av spörsmålet.

Utskottet.

För egen del får utskottet anföra följande.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår råder viss oklarhet i fråga om skyldigheter och rättigheter parterna emellan vid korsningar mellan starkströms- och svagströmsledning. Det har ock vitsordats, att härigenom vissa olägenheter kunna uppstå. Detta har också uppmärksamats från det allmännas sida och uppdrag redan år 1944 givits kommerskollegium att efter samråd med telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till bestämmelser i ämnet. Uppdraget är ännu ej slutfört men torde, enligt vad utskottet under hand inhämtat, kunna bliva det inom en ej alltför avlägsen framtid. Vid dylikt förhållande anser sig utskottet sakna anledning påyrka förnyad framställning till Kungl. Maj:t och hemställer därför,

att motionen II: 88 ej måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 9 mars 1949.

På utskottets vägnar:

NILS JÖNSSON.

Närvarande: herrar Jönsson i Rosshol, Andersson i Linköping, Andersson i Essvik, Ekström, Nihlfors, Lindström, fru Lindskog, herr Gustafson i Göteborg och fröken Vinge.*)

*) Ej närvarande vid justeringen.